

NORLIT 2011

Conference on literature and politics

ROSKILDE, AUGUST 4.-6. 2011

ISBN: 978-87-7349-818-7

Papers published in relation to the NORLIT 2011 conference are made available under the CC license [by-nc-nd]. Find the terms of use at <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/dk/legalcode>.

Papers, som er offentliggjort i forbindelse med NORLIT 2011 konferencen stilles til rådighed under CC-licens[by-nc-nd]. Læs mere på <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>, hvis du vil vide, hvordan du må gøre brug af de registrerede papers.

Accessible online: <http://ruconf.ruc.dk/index.php/norlit/norlit2011/schedConf/presentations>

Kære alle. Hermed et lidt "alternativt" paper. Interviewet fortæller om handlingen og den politiske ramme for den nyeste danske grønlandsroman – det er lavet til Tidsskriftet Grønland.

Da "kajak RUC-erne" kom til Grønland

Kirsten Thisted har interviewet Hans Jakob Helms i anledning af dennes nye roman *Hvis du fløjter efter Nordlyset*.

Hans Jakob Helms er født i 1949 i Ammassalik, hvor forældrene arbejdede som læger. Siden tilbragte familien også nogle år i Nuuk, men det meste af opvæksten foregik i Østjylland, hvor Helms også siden studerede og blev cand. mag. i dansk sprog og litteratur samt etnografi. I 1977 udgav han sin første roman, *Giftpølen*, der lanceredes som "en politisk kriminalroman". Litterært var det imidlertid først med den anmelderroste *Dansen i Genève*, 2005, at Helms slog igennem. I seks fortællinger bragte han læserne med ind bag kulisserne i det storpolitiske miljø, hvor internationale aftaler forhandles, intriger planlægges og kompromisser indgås. Helms kender det liv indefra. Siden 1979 har han arbejdet for Grønlands Hjemmestyre, nu Selvstyre. Han startede i mere beskedne stillinger, blandt andet som assistent for præsidenten for Inuit Circumpolar Conference (ICC). 1986 blev han ansat ved Grønlands Hjemmestyles Danmarkskontor, først som miljøkonsulent, derefter som kontorchef og fra 1990 til 1994 som direktør. 1994-95 var han konstitueret vicedirektør for Landsstyreformandens sekretariat, 1995-96 udenrigsdirektør for Grønlands Hjemmestyre, 1996-99 direktør for Direktoratet for Turisme, Trafik, Handel og Kommunikation, 1999 konstitueret administrationsdirektør for Grønlands Landsstyre. Herefter blev Helms projektkoordinator for Komitéen for Den Nordatlantisk Brygge, direktør for Fonden Den Nordatlantiske Brygge og fra 2001 til 2008 var han sekretariatschef for Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget. Her er han stadig ansat som politisk rådgiver, men fra næste valg er det slut. Lejligheden ved søerne, hvor jeg besøger ham på en smuk forårsdag, er sat til salg. Resten af familien bor allerede i Nuuk, og Hans Jakob Helms er ikke et øjeblik i tvivl om, hvad han skal lave fremover. Der er mange flere bøger, der venter på at blive skrevet.

Hans Jakob, din nye roman er en slags "kinesisk æske", en roman inde i romanen. Fortælleren, Bjørn, sidder i Barrow i 2002 og skriver på en roman om de hændelser, som i sin tid bragte ham til Alaska, og som tog sin begyndelse i Grønland i 1982. Dengang var Bjørn nyuddannet, ung og idealistisk. Ud fra dit CV er det jo ret nærliggende at tænke på Bjørn som dit alter ego, men hans livsforløb er alligevel forskelligt fra dit - blandt andet det, at han ender op i Alaska. Det er blevet så

moderne at skrive i jeg-form og nedbryde skellet mellem virkelighed og fiktion. Hvorfor fortæller du ikke bare din egen historie?

Jeg siger det på den måde, at jeg skriver *erfaringer*, ikke erindringer. Jeg er jo blevet en ældre herre, og når man sidder og ser tilbage, så er det, der interesserer mig, de mønstre, som jeg lærte at forstå, men som ikke var synlige, mens jeg var i dem. For mig er det meget mere interessant at formidle dén form for erfaring, end det er at skrive mine egne banale erindringer. Bjørn som udgangspunkt er slet ikke mig. Jeg har brugt en journalist, som var der på det givne tidspunkt, som fysisk model. Men enhver, der påstår, at de kan skrive noget, som ikke har med dem selv at gøre, er på kant med sandheden – for hvor skulle du ellers hente din inspiration? Selvfølgelig bygger du alting op af din egen viden og af dit eget liv.

Jeg bruger den faktuelle virkelighed som kulisse. Det gjorde jeg også i *Dansen i Genève*, som jeg i al beskedenhed kalder "faktion": en blanding af virkelighed og fiktion, hvor fiktionen kommer så tæt på virkeligheden som overhovedet muligt, uden bare at være et spejl. Jeg forsøger ikke at beskrive virkeligheden, som den er, men at komme rundt om det, som den gemmer på.

Med det arbejde jeg har haft og stadig har i folketinget, har jeg nogle erfaringer, som der er mange, der ikke har. Jeg ser, hvordan det foregår, hvordan man laver politiske aftaler, hvad for nogle faktorer, der arbejder i en given politisk situation, og det bruger jeg, når jeg skriver. Jeg har forsøgt at formidle mine erfaringer med, hvordan det politiske omkring økonomiudvikling i Grønland foregår, hvad det er for nogle interesser, der clash'er, og hvordan der arbejdes bag kulissen for at komme til.

Det vigtigste er at fortælle en god historie. Hvis ikke du kan fortælle en god historie, skal du ikke smide den i hovedet på andre folk. Men for mig skal det altså have en lidt større mening. Det må gerne hænge sammen med den større historie – og gerne byde på en analyse af de magtspil, som foregår.

Det handler også om en bestemt tid?

Jeg har en masse erfaringer fra en tid, som allerede nu er fortid: dengang i 1980'erne, som der ikke er ret mange, der har bearbejdet, i hvert fald ikke hvad Grønland og Danmark/Grønland relationen angår. Værdien i litteraturen er jo, at historien bliver spejlet i individets oplevelse. Hvordan individet oplevede at leve i den tid.

Det buldrede af sted med 120 i timen i hele det arktiske område dengang i begyndelsen af 80erne. Follow the money - her gælder det follow the oil. Alle de steder, hvor de begyndte med olie og gasudvinding, skete der en hel masse politisk. Det er vanvittig interessant med spillet mellem den politiske og den økonomiske dimension.

"Mens vi dansede blev løgnene spundet, intrigerne lagt og skyggen fordrevet til isen," fortæller Bjørn. Det handler om den personlige tragedie, som følger ham som en skygge i hans liv, men

ordene henviser samtidig til det net af politiske og økonomiske intriger, som Bjørn bliver viklet ind i?

Det, som har været vigtigt for mig, har været at beskrive denne blanke jyledreng – fordi jeg har en stor veneration for Jylland, der kommer jeg også fra – som bliver kastet ud i den store verden. Det handler om en bestemt generation. Den måde han kommer op til Grønland, de ting han oplever, det sker alt sammen ud fra hans baggrund i 68'erne. Jeg var jo bare en af mange, der kom op, "Kajak-RUC'erne".

Kajak-RUC'erne?

Ja, på det tidspunkt havde man et begreb, der hed "Kajak RUC'ere", hentet fra datidens øgenavn for grønlænderne på Christiania: "kajak-rockere". I hjemmestyrets første tid hentede man en hel masse af de der røde studerende op, ikke mindst dem fra RUC [Roskilde Universitets Center, KT]. Der kom et helt flow af den her blanding af tidens ungdomsoprør: fra de mere hårde socialistiske typer til de mere bløde hippie typer. Her havde vi et sted, hvor vi kunne komme op og gøre noget rigtig godt. Vi kunne jo ikke flytte med Franz Fanon [en af de intellektuelle ledere i det antiimperialistiske oprør, skrev blandt andet *Fordømte her på Jorden*, 1961, dansk oversættelse 1966, KT] ned til Algier. Men vi var så oprørte over, hvor uretfærdig verden var, og hvor imperialistiske vi, de hvide, var. I Grønland kunne vi gøre noget godt! Plus at de uddannede grønlændere, som kom til magten deroppe på det tidspunkt, havde været i Danmark på uddannelse lige præcis dér, hvor ungdomsoprøret skete, og hvor vi alle sammen var socialister, og hvor det ikke var forbudt at være det. Så de kom med på en bølge derfra, og så trak de Kajak-RUC'erne med sig op til Grønland.

Men disse danske intellektuelle stod alligevel i en noget akavet position? I bogen har Bjørn en samtale med Dough, en hvid mand, som arbejder for Inuit i Alaska. En kollega altså. Dough omtaler sig selv som tilhørende en kategori af "freaks" eller "niggerlovers"? Så man også sådan på det i Grønland?

Han er jo rimelig rå, ham Dough! Men han er jo ikke helt ved siden af. Vi holdt med de fattige, de undertrykte, de sorte og de oprindelige folk imod "vores egne". Vi var imod vores eget samfund og vores eget system. Det var jo derfor de stolede på os: fordi vi på forhånd var imod det system, som de selv gjorde oprør imod. Og det var jo en smuk tilgang. Det var det da! Men da jeg kom derop, så oplevede jeg det mærkelige, at mange af mine grønlandske venner havde det lettere med de danske håndværkere og taxachauffører og andre ikke-intellektuelle, som efter min mening var meget grovkornede i deres syn på Grønland og grønlændere – i hvert fald en del af dem. Men mange grønlændere kunne bedre forholde sig til den der ligefremhed, i stedet for det der kom fra os andre, som i dén grad forstod at sno os med ord. Og det gjorde de måske klogt i.

Fordi de intellektuelle lavede politik på grønlændernes vegne, som det hedder i bogen?

Det var jo præcis det, venstrefløjten rendte op og gjorde - samtidig med at de gav en aura af, at det gør vi sandelig ikke, vi er der bare for at hjælpe og støtte. Det var bare det, at de gerne ville bestemme, *hvordan* der skulle hjælpes og støttes. Den problematik, den har man desværre stadig. Nu er de bare ikke venstrefløjtsfolk mere, men liberalister. Somme tider var den røde tilgangsvinkel næsten endnu mere missionsk end den højreorienterede vinkel, som var mere eller mindre økonomisk determineret, hvor folk kom op for at lave penge. Vi andre kom mest for at være med til noget spændende og nyt.

Og blev kørt om hjørner med?

Ja, nogen gjorde, nogen kørte om hjørner med dem deroppe. Men det, jeg har valgt at beskrive, er ikke en af dem, som kom med en kynisk tilgang, men en af dem, som kom med en naiv tilgang.

Og som virkelig ville hjemmestyret i modsætning til den usynlige gruppe af embedsmænd, som mente, at de tjente Danmarks interesser bedst ved at sørge for, at hjemmestyret blev en symbolsk magt, ikke en reel politisk magt - og da slet ikke en økonomisk magt. Er det også fakta, du skildrer, når du viser, hvordan den slags gik for sig?

Romanen er og bliver fiktion, men meget af historien ligner naturligvis noget af det, jeg har set ske, mens jeg var inde i Hjemmestyrets maskinrum. Danskerne er ret uoplyste om, hvad Danmark egentlig laver med Grønland, men hvis man tror, at der ikke er økonomiske interesser i det, eller at det ikke er det økonomiske, der er det vigtigste, så er man naiv. Hvor tror man, bloktilskuddet bliver af? Hvem tror man tjener de store penge? Det er der ingen, der er interesseret i at få frem! Hvis man kan få det fremstillet som om, Grønland er et stort tomt hul, man bare hælder 3 milliarder kroner ned i, så er det rigtig fint. De stakkels grønlændere skal have hjælp, og pengene forsvinder i den blå luft. Hvad ved vi reelt om alle de penge, der forsvinder ud af Grønland?

I Danmark har man lige fundet ud af, at der er over 100 milliarder danske kroner, der befinder sig på udenlandske konti - man tvang de danske banker til at opgive deres transaktioner med udlandet. 100 milliarder danske kroner, som er undvejet skattevæsenet ved at blive flyttet til udlandet! Nu spurgte jeg så i Nuuk, hvordan det ser ud med den slags i Grønland. Men det kan man ikke sige noget om, for de regler om oplysning og registrering er de grønlandske banker ikke underlagt! Der er altså slet ikke nogen kontrol med, hvor mange penge, der forlader Grønland.

Men kapitalistrepræsentanten, direktøren for det store danske firma, han er jo en meget venlig mand?

Ja, han mener, at han gør et godt stykke arbejde for Danmark og for Nato og for alle, der er involveret. Et argument er, at det er bedre, at det er danskerne, der tjener på det, end udlændinge – og det kan man da som dansker ikke være uenig i. Det har været mig magtpåliggende ikke at være alt for moralsk. På den anden side synes jeg, at der i Danmark er en manglende erkendelsesdimension i forhold til, hvad der rent faktisk foregår økonomisk. Der har altid været

stærke økonomiske interesser involveret. Dengang var det blandt andet Thulebasen og Østgrønland, hvis der blev fundet olie på Jamesonland. Det er totalt naivt at ville lukke øjnene for, at Grønland har en voldsom økonomisk og militær interesse for Danmark, med en tilhørende politisk aktivitet. Jeg er ikke ude på at pinde nogen ud, men man kan bare ikke skildre den moderne historie uden at have alt det med.

På et tidspunkt siger en vigtig person i bogen, "landsstyremedlemmet", at Bjørn må være klar over, at dette ikke er en etnisk kamp. Men alle personer i bogen er jo hele tiden opmærksom på etnicitet. Vil du give ham ret i, at det ikke var/er en etnisk kamp?

Jeg synes ikke, at den etniske kamp var den interessanteste. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at der er en stribe etniske modsætninger. Men det har været vigtigt for mig at få frem, at det først og fremmest har været en politisk kamp. Det der landsstyremedlem, han gider ikke have med ICC [Inuit Circumpolar Conference, nu Inuit Circumpolar Council, KT] at gøre. Om kapitalisterne er skævejede eller blåøjede, det er han ligeglad med.

Der er nok mange læsere, der vil studse over beskrivelsen af ICC. Det er jo indbegrebet af den smukke ide om et fællesskab mellem alle inuit. Men i bogen er politikerne totalt kyniske omkring ICC – ikke fordi ideen som sådan er dårlig, men fordi der ikke er nogen, der lever op til den. Og fordi ICC ikke har nogen egentlig magt?

ICC havde jubilæum i Nuuk i sommer, stor fest med kirke og kongehus og trommedans, isbjørneskind og en kajak i midten, jamen det så da smukt ud! Et eller andet sted er der bare noget, der ikke er gået den vej, som var den erklærede intention, da jeg så det første gang. Jeg konstaterer to ting. Det ene er, at ICC er blevet meget glad for at være inde i varmen de rigtige steder, og det andet er, at de ikke har fået folket med. ICC blev hurtigt til en lille kerne af jet-set personer, der rejste rundt til møder, men man fik aldrig bragt befolkningen til for alvor at få glæde af organisationen. Der skulle have været satset meget mere på venskabsbyer, skoleudveksling osv.

Hvad med Arctic Wintergames?

Jo, men det er jo ikke ICC. Arctic Wintergames er faktisk den eneste store, folkelige ting, der virkelig er lykkedes, men det er lige præcis *ikke* ICC, der har lavet det. Det burde det have været, men det er det ikke. ICC blev voldsomt fokuserede på oprindelige folks tarv i hele verden og på at være den progressive organisation i den forbindelse – og det var jeg selv med til, så det er ikke noget jeg skælder andre ud for, men det gik hele energien med. Man kunne have lavet skoleudveksling, kulturudveksling, venskabsbyer, faciliteret den slags i langt højere grad. Men frem for alt er der jo de grundlæggende og ellers uudtalte modsætninger, som jeg har brugt bogen til at beskrive, og som Rose [Bjørns kæreste, KT] sidder og forklarer oppe i Alaska. Og det, hun fortæller, er meget tæt på virkeligheden, det ved jeg.

Det med modsætningerne og intrigerne mellem medlemmerne af ICC internt?

Ja, for eksempel det, hun fortæller om, at Alaska-inuitternes jurister har forklaret dem, at de skal holde afstand til grønlanderne i Hvalfangstkommissionen, fordi den grønlandske hvalfangst ikke er så "oprindelig" længere. Den del af historien er rigtig nok. Intrigen med, at det var de samme advokater, der plantede historien om, at russerne fodrede mink med hvalkød [for at lede opmærksomheden bort fra deres egen hvalfangst, KT], har jeg selv fundet på. Faktion!

Du lader en anden af dine personer sige, at alaskanerne har penge, grønlanderne har politisk magt, canadierne har ingen af delene. Var det dét, man havde at forholde sig til i ICC?

Alaskanerne finansierede ICC i begyndelsen, men grønlanderne fik hjemmestyre, og det syntes alle var enormt stærkt og spændende. Grønland var foran alle andre oprindelige folk. Især dem i Canada var imponerede, for det var før Nunavut og de andre aftaler, og canadierne lå i konstante konstitutionelle diskussioner – også mellem de oprindelige folk indbyrdes. Man havde i Canada i stor stil lykkedes med at gøre inuits krav om mere selvstyre til et spørgsmål om lukkede enklaver af rettigheder, og her var Grønland virkelig en inuitpolitisk åbenbaring. Men bogen prøver også at fremstille nogle af de forskelle, der reelt er mellem grupperne. I Alaska har man jo rent faktisk et mere traditionelt, næsten religiøst syn på hvalfangst.

"Skæve trommedanserfantasier", set fra en grønlandsk synsvinkel - på toppolitikerniveau?

Det kommer an på, hvem som var toppolitiker på et givent tidspunkt. Der er en lige så bred politisk forholden sig til ICC i Grønland, som der er til Nordisk Råd eller EU i Danmark. I Danmark har vi en tendens til at tro, at ih, hvis det er oprindelige folk, så er de vel nok glade for hinanden alle sammen og hurra! Men der er et helt spekter af synspunkter på, hvad sådan noget kan bruges til. Og den ene politiker, der i bogen udtaler sig ironisk om ICC, det er jo *hans* holdning. En række andre politikere er gået meget mere aktivt og helhjertet ind i det. Der tegner sig en politisk skillelinje mellem IA [Inuit Ataqatigiit, det venstreorienterede parti, som nu er ved regeringsmagten, KT] og Siumut [et socialdemokratisk orienteret parti, som havde regeringsmagten under hele hjemmestyreperioden, KT]. Siumut har aldrig brugt synderlig meget energi på ICC, mens IA har. Men ICC er der jo endnu, så det var ikke bare en døgnflue.

Og Bjørn tror virkelig på det og prøver en overgang at "krydse over", fordi det slet ikke var fedt at være, som han formulerer det, "så skide hvid". Men det går ikke så godt, for i sidste instans handler det om at høre til?

Jamen det er jo det helt fundamentale spørgsmål i romanen. Det er efter min mening det, som er klokken rundt om hele bogen. At forholde sig til sin egen identitet i forhold til den tid, man har levet i. Det er det, der er hans problem: han kan jo ikke blive grønlander eller alaskansk inuit, som det skulle have været i hans tilfælde. Først og fremmest begår han den fuldstændig fundamentale fejl ikke at lære sproget. Men min pointe er egentlig, at det slet ikke kan lade sig gøre, ikke engang hvis han lærte sproget. Det gælder også grønlanderne – eller andre ikke danskfødte i Danmark.

Fordi de muligvis taler flydende dansk, er det ikke det samme som, at de *tænker* dansk. At lære et sprog er en ting, men at få den underliggende, uudtalte kulturdelt med, det er noget helt andet.

Jeg gik engang sammen med Moses Olsen [1938-2008, grønlandsk forfatter og politiker, en af de ideologiske hovedmænd bag hjemmestyret, KT] et sted, hvor han fortalte om sin opvækst, hvordan de lå på briksen og ventede på, at faren kom hjem med fangst. Så kiggede han på mig og gik i stå: "Men det kan du jo alligevel ikke forstå, du har jo ikke en chance for at føle, hvordan det var!" Det har jeg aldrig glemt, fordi det var så lynende klart, at der er forskel på den sproglige fremstilling og den følelsesmæssige forståelse. Uanset at du kan prøve at sætte sig ind i det, så har du bare ikke den følelsesmæssige forståelse, som er bygget op igennem din barndom. Problemet med danskernes forhold til grønlænderne er i meget høj grad, at grønlænderne er blevet så dygtige til dansk, at vi bedømmer dem ud fra danske normer, fordi vi antager, at når de taler dansk, så må de også *tænke som* danske. Det kan være på det sociale område, det kan være på dyreværnsområdet, det kan være på miljøområdet, det kan være på alle mulige andre områder. Men de tænker ikke, sådan som vi gør, ikke dem jeg har lært at kende i hvert fald, de kommer fra en kulturel verden, som ikke er vores.

Så når du lader Bjørns datter minde ham om, at hun også har en anden side, som ikke er dansk, men inuit, så oplever du faktisk, at der er tale om to kulturer, som bliver til to forskellige sider af en person, som lever med dem begge?

Ja – og nej. Nu om dage er der ikke så stor forskel på kulturerne mere, slet ikke mellem dansk og grønlandsk, hvor det hele er så blandet. I hvert fald ikke i Nuuk. Andre steder udenfor Grønlands hovedstad er det nok mere som før. Fangersamfundet og alt det, det indebar, er ved at falde væk. Men da jeg kom derop som ung, da var det noget andet. Stort set alle de politikere, som jeg har været tæt på, havde deres rødder i fangersamfundet. Det med at være splittet mellem kulturer hører også til det, der bliver udvandet nu - udvandet på en god måde! Men jeg har selv prøvet det kulturchok, og det er det, jeg har villet beskrive. Hvad der sker med dig, når du på grund af kærlighed eller på grund af nogen andre ting, du roder dig ind i, ender et helt andet sted, i en helt anden kultur og en helt anden verden, end den du kom fra.

Titlen er taget fra et gammelt grønlandsk ordsprog. "Hvis man fløjter efter nordlyset, så tager det en!" Bjørn fløjter og rives med – indtil han forsoner sig og vender hjem?

Som arbejdstitel hed bogen længe *Rock and Oil*, efter den roman Bjørn skriver på. Det lå mere i forlængelse af de ting, som jeg også arbejdede med i *Dansen i Genève*. Men efterhånden tog den ydre ramme mere og mere over. Litterært var der nogle andre ting, jeg skulle have prøvet af i denne bog, blandt andet det at konfrontere sig med sin baggrund. Det har været vigtigt for mig også at tegne et billede af det danske, som danskere kan kende, og som omvendt er enormt fremmed for Bjørns datter, som er opvokset i Alaska. Fremmedheden går begge veje.

Hvorfor er den ydre ramme lagt de knap 10 år tilbage? Hvorfor netop 2002?

Der skulle bare være de 20 års spænd mellem historiens begyndelse og dens afslutning, og jeg ville netop ikke op til nutiden. Det er jo hjemmestyrets historie, jeg beskæftiger mig med. Da jeg var til Jonathans begravelse [Jonathan Motzfeldt, 1938-2010, Det grønlandske Landstings første og mangeårige formand og en ledende skikkelse i partiet Siumut, KT], var det for mig, som om de begravede selve hjemmestyret. Det var en æra og en tid, der blev begravet med Jonathan, og denne bog begraver så også for mig personligt en periode af mit liv, som jeg har haft brug for at få styr på.

En ting, som adskiller denne bog fra så mange andre bøger om Grønland, er, at man her kommer tæt på den grønlandske elite. Som regel er det dem, det er gået skævt for, man fokuserer på, ikke mindst i danske beskrivelser?

Mit liv har været meget anderledes end så mange andre danskere i Grønland, både fordi jeg som født i Ammassalik ikke var helt "fremmed", og fordi jeg i al den tid, jeg har været i Grønland, har haft grønlandske chefer, grønlandske venner – og nu i over tyve år også en grønlandsk familie.

Er det det med cheferne, der er det mest bemærkelsesværdige?

Ja - og dybden af venskaberne.

I bogen er der stærke venskaber på tværs af etnicitet, som holder, også selv om parterne ikke hele vejen har været helt ærlige overfor hinanden. Hvad med båndene mellem Danmark og Grønland, holder de?

Mol er min foretrukne toneart, og romanen er måske ikke så helt igennem optimistisk. Men lige præcis på forholdet mellem Grønland og Danmark, dér er jeg optimist, stor-optimist faktisk, og det er jeg på grund af selvstyreloven. Den er simpelt hen fremragende! Jeg har ikke været med til at lave den, men jeg har været tæt på dens tilblivelsesproces, og jeg er som splittet danskgrønlander/dansker med grønlandsk familie fuldstændig lykkelig for den måde, loven får de to verdener til at forenes på i en meget klar, fremadrettet, *anstændig* måde.

Det som er sket med selvstyret, det var jo det, vi sad og drømte om, men som jeg aldrig havde troet ville ske: at stoppe kolonitiden endeligt. Hjemmestyret var godt, men vi vidste, at det ikke var det, vi ville have. Det var ikke det, vi arbejdede for - Jeg har været ansat i det system i mere end 30 år, derfor siger jeg vi! Men også i Danmark var den politiske vilje jo til stede. Loven har givet Grønland den fulde afgørelse om selvstændighed. Danmark anerkender omsider grønlanderne som folk i henhold til Folkeretten, og hvis grønlanderne beslutter, at de vil være selvstændige, så er den sag afgjort sort på hvidt, så bliver de det. Og loven har flyttet *nøglerne* til selvstændighed, nemlig ejendomsretten til undergrunden, til Grønland. Så fra nu af handler det ikke om at stå og beklage sig nede i Folketinget, men om at komme i gang med at organisere sig oppe i Grønland – og det er dødsens farligt, det der sker lige nu. Landet risikerer at blive løbet over ende af fremmed arbejdskraft, store olieselskaber og desperat international råstofmangel. Det

skal de have styr på. Men så har de også alle de instrumenter, der skal til for at sige sig fuldstændig fri. Det kan blive til en eller anden form for selvstændig ordning med Danmark, det kan være Free Association, det kan være mange ting, men selvstyreloven har givet dem nøglen. Det var i sidste øjeblik, men det var rigtig godt gået af Danmark!

Alligevel sidder jeg med den her følelse af, at det måske alligevel ikke er alt det, du skriver om, der er fortid. Du talte tidligere om det med pengene, som måske strømmer ud af Grønland lige så hurtigt, som de strømmer ind. Er der alligevel stadig på det økonomiske område et kolonialt efterslæb – og er det også det, romanen vil gøre os opmærksom på?

Follow the money, follow the oil!